

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

A.1.1.

Ορεινοί :

σ. 79 : Οι ορεινοί απαρτίστηκαν ... πλοιοκτητών.

Στρατιωτικός Σύνδεσμος :

σελ. 88 : Στις 15 Αυγούστου ... σελ. 89 μέσω της Βουλής.

σελ. 90 : Υπό την πίεση ... τις επιδιώξεις του.

Εθνικό κόμμα :

σελ. 94 : Το Εθνικό κόμμα ... οι Βενιζελικοί.

(Ενδεχομένως θεωρείται θεμιτή μια περιληπτική αναφορά των βασικών αρχών του ραλλικού κόμματος, εφόσον το Εθνικό Κόμμα δεν διαφέρει από αυτό).

Πατριαρχική Επιτροπή :

σελ. 144 – 145 : Η επιστροφή των προσφύγων ... Ανατολική Θράκη.

A.1.2

α .3.4.8

β.1.5.7

γ.2.6

Το 4 (καθολική ψηφοφορία για τους άνδρες) ισχύει και για το σύνταγμα του 1864.

A.2.1.

σελ. 84 : Για την επιλογή των βουλευτών ... σελ. 85 : στη δημόσια ζωή.

A.2.2.

σελ. 167 –168 : Η διάσταση προσφύγων ... στη νέα πατρίδα τους.

B1.

Η ερώτηση ζητά την ανίχνευση των λόγων που προκάλεσαν την μετανάστευση των Ελλήνων κυρίως στις ΗΠΑ στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, την έκταση του μεταναστευτικού ρεύματος και τις εκτιμήσεις για τα οφέλη που αποκόμισε η ελληνική οικονομία ως τις αρχές του 20ού αιώνα.

Στο σχολικό βιβλίο γίνεται αναφορά στην εξωτερική μετανάστευση σε κυρίως σε τρία σημεία, τα οποία και πρέπει να αξιοποιηθούν στην απάντηση :

α) σελ. 17 : Οι μεταναστεύσεις του αγροτικού ... πέρα από τον Ατλαντικό.

Περιληπτικά : **Εξωτερική μετανάστευση** αγροτικού πληθυσμού σε λιμάνια Ανατολικής Μεσογείου και Μαύρης θάλασσας, Δούναβης, νότια Ρωσία, Μικρά Ασία, Αίγυπτος, Αμερική (εξαιτίας της σταφιδικής κρίσης στο τέλος του 19^{ου} και αρχές 20^{ου} αιώνα).

β) σελ. 43 : Θα ήταν οπωσδήποτε λάθος να ταυτίζουμε ... της ομογένειας.

Περιληπτικά : μετανάστες που ανήκουν στα αστικά και μικροαστικά στρώματα διατηρούν στενούς δεσμούς με οικογένειές τους, στέλνουν **εμβάσματα** στους δικούς τους στην πατρίδα, σημαντικά για την ελληνική οικονομία.

γ) σελ. 50 : Το 1910 οι πρόοδοι ... των μεταναστών.

Περιληπτικά : επιτυχής αντιμετώπιση της αγροτικής **κρίσης** με την υπερπόντια μετανάστευση η οποία οδηγεί στην εκτόνωση κοινωνικών εντάσεων που προκάλεσε η **σταφιδική κρίση και στην** ενίσχυση οικονομίας υπαίθρου από **εμβάσματα** μεταναστών.

Σχετικά με το πρώτο σκέλος της ερώτησης, οι λόγοι που επέβαλαν τη μετανάστευση στο εξωτερικό σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο είναι γενικά η ισχυρή μετεπαναστατική οικονομία (σύμφωνα με το γενικό πνεύμα του πρώτου κεφαλαίου

σελ. 13 - 18), κυρίως όμως η σταφιδική κρίση, η οποία έπληξε την αγροτική οικονομία της Ελλάδας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Στο κείμενο της πηγής Α καταγράφονται περισσότερο αναλυτικά οι λόγοι της εξωτερικής μετανάστευσης. Πρέπει να ληφθούν υπόψη και να σχολιαστούν τα εξής χωρία :

- Η παραγωγική έκρηξη.
- Η κατάρρευση του εμπορίου της ελληνικής σταφίδας (η οποία έπληξε τις σταφιδοπαραγωγικές περιοχές και τις γειτονικές, οι οποίες έστειλαν εποχικούς εργάτες). [Για την έκταση αυτής της κατάρρευσης και τις επιπτώσεις της στην οικονομία και ειδικά στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου είναι δυνατή η διευκρινιστική αναφορά στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων του ελληνικού κράτους (σελ. 20 : Αν λάβουμε υπόψη ... το κρασί), όπου καταγράφεται η κυρίαρχη θέση της σταφίδας, η οποία πλησίαζε από μόνη της σε αξία το ½ των συνολικών εξαγωγών].
- Η κερδοσκοπική αντικατάσταση και συνακόλουθα σημαντικότερη μείωση της ελαιοκαλλιέργειας και της καλλιέργειας σιτηρών (άρα, η απουσία εναλλακτικών καλλιεργειών μετά την σταφιδική κρίση).
- Η περιορισμένη εμβέλεια των οικονομικών ωφελειών της πρόσκαιρης ευημερίας της ελληνικής σταφιδοπαραγωγής, καθώς επωφελήθηκαν κυρίως οι σταφιδέμποροι και οι τοκογλύφοι και όχι οι σταφιδοπαραγωγοί. [Για την «ευημερία» των τοκογλύφων είναι δυνατή η διευκρινιστική αναφορά στο πιστωτικό σύστημα της χώρας κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας (σελ. 28-29 : Το πιστωτικό σύστημα ... για τον παραγωγό όρους), όπου και καταγράφεται η άμεση σχέση της τοκογλυφίας με το εμπόριο της σταφίδας].

Ο πίνακας που δίνεται ως δεύτερη ιστορική μαρτυρία λειτουργεί επεξηγηματικά και διευκρινίζει τη δυναμική που έλαβε η εξωτερική μετανάστευση, ειδικά προς τις ΗΠΑ στο χρονικό διάστημα 1880 -1920. Ειδικότερα, 370.000 Έλληνες ακολούθησαν το ρεύμα μετανάστευσης πέρα από τον Ατλαντικό, υπέρογκο μέγεθος, αν ληφθεί υπόψη ο μικρός πληθυσμός των 2.800.000 κατοίκων του ολιγάνθρωπου ελληνικού κράτους. Επιπλέον, τα συγκριτικά δεδομένα που καταγράφει ο πίνακας αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα με ποσοστό μετανάστευσης 13,2 % βρισκόταν στην πρώτη θέση των χωρών που την ίδια χρονική περίοδο βίωσαν το φαινόμενο της μετανάστευσης προς την Αμερική, γεγονός που αποδεικνύει το εύρος της οικονομικής καταστροφής που γνώρισαν μεγάλα τμήματα του αγροτικού πληθυσμού της Ελλάδας τη συγκεκριμένη περίοδο.

Σχετικά με το τρίτο σκέλος της ερώτησης, τα οφέλη που προέκυψαν για την ελληνική οικονομία σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο είναι κυρίως τα εμβάσματα των μεταναστών που ενίσχυσαν την οικονομία της υπαίθρου και είχαν στην εθνική οικονομία, τουλάχιστο το ίδιο σημαντικές επιπτώσεις με τις αντίστοιχες των μεγάλων κεφαλαίων της ομογένειας.

Στο κείμενο της πηγής Γ καταγράφονται περισσότερο αναλυτικά οι θετικές συνέπειες της εξωτερικής μετανάστευσης. Πρέπει να ληφθούν υπόψη και να σχολιαστούν και τα εξής χωρία :

- Πλούτος των αγροτικών περιοχών, χάρη στα εμβάσματα ή την επιστροφή των ίδιων των μεταναστών.
- Παρακμή της τοκογλυφίας στις επαρχίες, χάρη στα διαθέσιμα κεφάλαια από το εξωτερικό.
- Πτώση των επιτοκίων στα δάνεια και εξαφάνιση των δανειστών.
- Αύξηση της αξίας της γης και της εργασίας.

B2.

Η ερώτηση ζητά την καταγραφή των αποτελεσμάτων του ΔΟΕ στην Ελλάδα. Στο σχολικό βιβλίο καταγράφονται μόνο τα θετικά αποτελέσματα, ενώ αντίθετα στις πηγές υπάρχει αναφορά και σε αρνητικά αποτελέσματα. Στην απάντηση είναι αναγκαία μια γενικευτική αναφορά στις συνθήκες κάτω από τις οποίες επιβλήθηκε ο ΔΟΕ στην Ελλάδα, στους στόχους που έθεσε αυτή η υποχρεωτική διαχείριση και στη συνέχεια αναλυτική καταγραφή των θετικών και των αρνητικών αποτελεσμάτων.

Κατά το έτος 1893 η Ελλάδα βρέθηκε σε αδυναμία να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών της δανείων και ζήτησε επαναδιαπραγμάτευση του δημόσιου της χρέους. Οι διαπραγματεύσεις με τις πιστώτριες χώρες συνεχίστηκαν μέχρι τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, οπότε η ήττα του ελληνικού στρατού και η υποχρέωση της Ελλάδας να καταβάλει υπέρογκες πολεμικές αποζημιώσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία έθεσαν το ζήτημα σε νέες βάσεις. Τα οικονομικά του ελληνικού κράτους οδηγήθηκαν σε καθεστώς Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, καθώς εκπρόσωποι έξι δυνάμεων ανέλαβαν τη διαχείριση των βασικών κρατικών εσόδων.

Στα θετικά αποτελέσματα μπορούμε να εντάξουμε και την ευδοκίμηση της σκοποθεσίας του ΔΟΕ (σελ. 40 : Στόχος αυτής της υποχρεωτικής διαχείρισης ... οικονομίας). Περίληπτικά : η καταβολή πολεμικής αποζημίωσης προς Οθωμανική Αυτοκρατορία (92.000.000 δραχμές), η εξυπηρέτηση (αποπληρωμή) άλλων δανείων, η λειτουργία του ως τεχνικό συμβουλευτικό σώμα και γενικά η βελτίωση των μεγεθών ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα τα θετικά αποτελέσματα του ΔΟΕ καταγράφονται αναλυτικά στην τελευταία παράγραφο του αντίστοιχου κεφαλαίου (σελ. 40 : Τα αποτελέσματα ήταν θετικά ... κινητοποιήσεις του παρελθόντος). Περίληπτικά : αύξηση πιστοληπτικής ικανότητας κράτους, εύρυθμη λειτουργία δημοσιονομικών μηχανισμών, εξυγίανση δημόσιων οικονομικών, πλεονασματικοί προϋπολογισμοί, αύξηση οικονομικών δυνατοτήτων του κράτους, θετικό κλίμα για μεταρρυθμίσεις πρώτων κυβερνήσεων Ελευθέριου Βενιζέλου, πολεμική προετοιμασία και συμμετοχή στους Βαλκανικούς πολέμους χωρίς τις δραματικές επιπτώσεις των κινητοποιήσεων του παρελθόντος.

Ανάλογες πληροφορίες εξαγάμε και από τα ιστορικά παραθέματα. Στο κείμενο Α πρέπει να ληφθούν υπόψη και να σχολιαστούν ως κατά βάση θετικά αποτελέσματα τα εξής χωρία :

- Έλεγχος και διαχείριση των εσόδων του κράτους.
- Βαρύνουσα γνωμάτευση για την έκδοση χρήματος, για τη σύναψη δανείων και γενικά για όλα τα δημοσιονομικά θέματα.

Στο κείμενο Β πρέπει να ληφθεί υπόψη και να σχολιαστεί ως κατά βάση θετικό αποτέλεσμα το εξής χωρίο :

- Η λειτουργία του ελέγχου στην Ελλάδα πέτυχε απόλυτα στην αποστολή προστασίας των συμφερόντων των ομολογιούχων.

Τα ιστορικά παραθέματα αναφέρονται κατά κύριο λόγο στα αρνητικές επιπτώσεις του ΔΟΕ στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Γενικά μπορούμε να αναφέρουμε την απώλεια του αυτεξούσιου της Ελλάδας, εφόσον η διαχείριση της οικονομίας της περνά σε ξένα (εξωελλαδικά) κέντρα εξουσίας, την καταρράκωση του κύρους της διεθνώς, την οικονομική επιβάρυνση, την προώθηση των συμφερόντων των ξένων δυνάμεων, την υπονόμευση του πολιτικού συστήματος της χώρας, τον τραυματισμό της εθνικής φιλοτιμίας, την ευτελιστική εξομοίωση της

Ελλάδας με «ασιατικά θεοκρατικά έθνη» και την ανάλογη υποτιμητική αντιμετώπιση της από τις Ξένες Δυνάμεις.

Ειδικότερα, στο κείμενο Α πρέπει να ληφθούν υπόψη και να σχολιαστούν ως κατά βάση αρνητικά αποτελέσματα τα εξής χωρία :

- Η πτώχευση της Ελλάδας .. εξανάγκασε το ελληνικό κράτος να αποδεχτεί τη μεγίστη των ταπεινώσεων, την επιβολή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου.
- Οι υπερεξουσίες αυτής της διεθνούς επιτροπής ουσιαστικά αναιρούσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα τις εξουσίες της ελληνικής κυβέρνησης και του κοινοβουλίου.
- Οι αποφάσεις του κράτους για σχεδιασμούς οικονομικής ανάπτυξης ελέγχονταν από εξωελλαδικά κέντρα, ερήμην του ελληνικού λαού.

Στο κείμενο Β πρέπει να ληφθούν υπόψη και να σχολιαστούν ως κατά βάση αρνητικά αποτελέσματα τα εξής χωρία :

- Τραυματισμός της εθνικής φιλοτιμίας.
- Ο οικονομικός έλεγχος από τους ξένους ήταν ασυμβίβαστος με αντιπροσωπευτικό σύστημα διακυβέρνησης, αφού αφαιρούσε από τον έλεγχο του κοινοβουλίου τη φορολογική πολιτική.
- Η επιβολή ξενικού ελέγχου είναι δυνατή μόνο σε «εις ασιατικά έθνη, τα μη έχοντα συνείδηση της εθνικότητας αυτών, και τα διεπόμενα υπό του θείου δικαίου».
- Η λειτουργία του ελέγχου αδιαφόρησε για τον εξορθολογισμό των ελληνικών δημοσιονομικών πραγμάτων κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας.